

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Označovanie výrobkov preukazujúce dodržanie zásad dobrých životných podmienok zvierat“

(2007/C 161/17)

Nemecké predsedníctvo Rady EÚ požiadalo listom z 28. novembra 2006 Európsky hospodársky a sociálny výbor v súlade s článkom 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva o vypracovanie stanoviska na tému: „Označovanie výrobkov preukazujúce dodržanie zásad dobrých životných podmienok zvierat“.

Odborná sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie bola poverená vypracovaním návrhu stanoviska v danej veci.

Vzhľadom na naliehavosť danej témy bol pán NIELSEN rozhodnutím Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na jeho 434. plenárnom zasadnutí 14. a 15. marca 2007 (schôdza z 15. marca) vymenovaný za hlavného spravodajcu. Výbor prijal 92 hlasmi za, pričom 6 členovia hlasovali proti a 2 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

1. Závety a odporúčania

1.1 Záujem o podporu výrobných a chovateľských metód dodržiavajúcich dobré podmienky chovaných úžitkových zvierat v Európskej únii narastá. V tejto súvislosti sa na doplnenie platných záväzných minimálnych požiadaviek na dodržiavanie dobrých životných podmienok zvierat navrhuje zaviesť dobrovoľný systém označovania, ktorý sa môže používať spolu so všeobecnými obchodnými označeniami, ako aj s označeniami kvality podľa rozličných systémov kontroly kvality. Tým by sa podporili trhové sily a zbytočne by sa nezaťažil ani politický systém ani úrady dohľadu v jednotlivých členských štátoch. Takéto značky akosti hrajú v hospodárskej súťaži na trhu s potravinami dôležitú úlohu. Zachytávajú často rozdielne prvky dobrých životných podmienok zvierat, ktoré prekračujú platné záväzné minimálne normy. Pre spotrebiteľov je však ťažké orientovať sa v základoch označovania a obsahu pravidiel, aspekty ochrany zvierat nie vždy spočívajú na dostatočných vedeckých základoch.

1.2 Takýto trhový systém, ktorý by sa opieral o objektívne kritériá na stanovenie úrovne dobrých životných podmienok zvierat, by mal tú výhodu, že by bol pružnejší, účinnejší a perspektívnejší než politicky stanovené kritériá a bol by preto účelnejší. Budúci vývoj výroby sa bude vyznačovať väčším rozpätím výrobných vzťahov ako dôsledok rozširovania EÚ, postupnej špecializácie a diverzifikácie výroby ako aj štrukturálnych zmien v maloobchode a partnerstiev vo vývoji výrobkov a značkového tovaru.

1.3 Je potrebné podporovať výrobné a chovateľské metódy, ktoré vo zvýšenej miere zachovávajú dobré podmienky chovaných zvierat, čo je možné priamo uskutočniť prostredníctvom vzdelávania a uplatňovania nových vedeckých poznatkov, ale aj vnímaním signálov trhu, ktoré môžu byť súčasne aj dôležitým impulzom na stanovenie ťažiskových bodov vo vzdelávaní, v investíciách atď. Týmto spôsobom môže systém označovania prispieť k nevyhnutnej všeobecnej súčinnosti a k racionálnejšiemu využívaniu zdrojov. Chovatelia úžitkových zvierat majú záujem o stabilný rámec, pretože v súčasnosti sa musia riadiť meniacimi sa požiadavkami maloobchodných sietí, ktoré sú viac alebo

menej odôvodnené, čo ovplyvňuje ich plánovanie a investičnú stratégiu.

1.4 Systém označovania výrobkov preukazujúceho dodržanie dobrých životných podmienok zvierat, ktorý prekračuje minimálne normy, by podľa toho mal byť dobrovoľnou ponukou pre príslušných výrobcov, obchod a priemysel. Súkromný systém označovania sa môže zakladať na vedeckých a praktických fundovaných normách a môže byť aktualizovaný podľa nových vedeckých poznatkov. Konkrétne by sa na základe dobrovoľnosti mohli používať logá spolu s farebným označením alebo bodovým systémom, ktoré by dopĺňali obchodné značky akosti a v spojitosti so súkromnou nezávislou kontrolou by tvorili objektívny základ na zaistenie odbytu. Takýto systém by sa mohol v zásade používať pri všetkých druhoch úžitkových zvierat a výrobkoch živočíšneho pôvodu. Podľa ustanovení WTO by sa za rovnakých podmienok mohol tiež používať pri dovážaných výrobkoch.

1.5 Aj naďalej by mala prebiehať tradičná úradná regulácia pri stanovovaní minimálnych noriem v EÚ tak, ako to bolo doteraz pri označovaní spôsobu výroby vajec a ekologických výrobkov. Tento spôsob regulácie je však politicky a administratívne ťažkopádny, a preto je menej vhodný na to, aby bol stimulom vývoja výrobných a chovateľských metód rešpektujúcich normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Výrobcovia, priemysel a obchod by tento systém tiež považovali za skostnatený a byrokratický, ba ani spotrebiteľom by neprinesol zásadné výhody.

1.6 Navrhovaná úprava sa v podstate podobá všeobecnému ekologickému označovaniu, vrátane ekologického štítku EÚ. Ekologické označenie sa zakladá na spoločných zásadách stanovených pre výrobu a používanie na najrozličnejších výrobkoch, čím sa dá dosiahnuť väčšia súčinnosť a zvýšiť stupeň informovanosti o značkách. Z dôvodu hospodárskej súťaže však budú výrobcovia potravín pochopiteľne uprednostňovať svoje vlastné značky kvality, preto „ekologický model“ nie je priamo vhodný na označovanie výrobkov preukazujúce dodržanie dobrých životných podmienok zvierat, ktoré sa bezpodmienečne musí zakladať na príslušných výskumných poznatkoch a posudzovaní ukazovateľov dobrých životných podmienok zvierat.

1.7 Výskumné opatrenia v oblasti dobrých životných podmienok zvierat v Európskej únii rozhodnú o tom, či bude v budúcnosti možné na vedeckom a objektívnom základe zohľadňovať tieto aspekty v reťazci poľnohospodárstvo – výroba – obchod. Prvky systému označovania by mali byť čo najskôr definované s cieľom zahrnúť poznatky z výskumu a jednotné objektívne, merateľné a preveriteľné ukazovatele dobrých životných podmienok zvierat do praktickej stratégie a použiť ich v rámci systému označovania hneď, ako budú k dispozícii, aby sa zainteresované strany mohli s týmito predpismi oboznámiť.

1.8 Nevyhnutné sú intenzívne informačné kampane, určené okrem iného spotrebiteľom a maloobchodu, ktorých náplňou sú aj predpísané minimálne normy EÚ. Ďalej by sa malo uvažovať o vytvorení internetovej stránky podporovanej Európskou uniou, a databázy s cieľom dosiahnuť väčšiu transparentnosť a otvorenosť. Aby sa však spoločne usmernenia mohli uplatňovať, mal by byť najprv zverejnený presný obsah. Uvažovať by sa malo aj o prísnejšej kontrole a zákaze nesprávnych a zavádzajúcich tvrdeniach v reklame s cieľom zabezpečiť, aby podniky vo väčšej miere svoje vlastné tvrdenia dodržiavali.

2. Súvislosti

2.1 V súlade so žiadosťou nemeckého predsedníctva Rady EÚ je cieľom stanoviska popísať možné systémy označovania výroby, pri ktorej sa dodržiavajú dobré životné podmienky zvierat, ako aj vytvorenie takýchto systémov. Má sa tak diať s ohľadom na vývoj výrobných a chovateľských metód, ktoré rešpektujú lepšiu starostlivosť o zvieratá. V pozadí narastajúceho záujmu o dodržiavanie dobrých životných podmienok zvierat v Európskej únii je skutočnosť, že problematika ochrany zvierat ako aj iné etické aspekty sú stále viac ponímané ako prvky „európskeho modelu spoločnosti“. Podľa uskutočnených štúdií v rámci prieskumu Eurobarometra spotrebiteľia právom očakávajú, že potraviny živočíšneho pôvodu sa budú vyrábať podľa postupov, ktoré zohľadňujú všetky platné normy v Európskej únii a hlavne tie, ktoré sa vzťahujú na dobré životné podmienky zvierat a že budú k dispozícii objektívne a hodnoverné kritériá, pomocou ktorých sa dajú vybrať potraviny vyrobené v súlade s dodržiavaním dobrých životných podmienok zvierat⁽¹⁾. Existuje mnohoraká súvislosť medzi zdravím a starostlivosťou o úžitkové zvieratá a vznikom chorôb, ktoré sú prenosné na človeka.

(1) Ako vyplýva z mimoriadneho prieskumu Eurobarometra „Attitudes of consumers towards the welfare of farmed animals“ z júna 2005, 43 % spotrebiteľov v EÚ zohľadňuje pri kúpe mäsa aspekty zabezpečovania priaznivých chovných podmienok zvierat. 74 % opýtaných udáva, že svojím rozhodnutím pri kúpe chcú vplyvať na vhodné podmienky chovu zvierat. Niektoré vedecké štúdie však upozorňujú na to, že psychologické a emocionálne faktory, ktoré vplyvajú na etické a morálne hodnoty spotrebiteľov, ako aj prezentácia maloobchodom a označovanie, sú mimoriadne komplikované. Medzi postojom a konaním môže byť rozdiel: politicky správny postoj voči etickému označeniu nemusí viesť ku kúpe produktov, ktoré boli vyrobené pri rešpektovaní zvláštnych etických noriem. Určujúcou je skôr cena, dostupnosť, zdravie a chuť. Verejnosť však prudko reaguje na informácie v médiách o nevyhovujúcich podmienkach pre zvieratá určené na výrobu a pokusy.

2.2 Ako vyplýva z väčšiny prieskumov, považujú spotrebiteľia dobré životné podmienky zvierat za dôležitý parameter kvality výrobku; tento názor môže byť samozrejme v niektorých členských štátoch menej výrazný. Dobré životné podmienky zvierat resp. kvalita života zvierat je súhrn pozitívnych alebo negatívnych zážitkov, ktorým je zviera v priebehu svojho života vystavené: bolesť, choroba, konfliktné správanie, abnormálne správanie a trvalý stres je potrebné posudzovať ako negatívne skúsenosti pre zviera, zatiaľ čo pokoj, spánok, kŕmenie, starostlivosť o mláďatá a kožu sú pozitívnymi zážitkami. Neexistuje však žiadna uznávaná jednoznačná definícia dobrých životných podmienok zvierat.

2.3 Európska únia prijala okrem iného na základe odporúčaní Rady Európy celý rad minimálnych noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat a zvolila si pritom cestu tradičnej regulácie prostredníctvom úradov. Mnoho z týchto minimálnych noriem sa má v nasledujúcich rokoch v súlade s predchádzajúcimi rozhodnutiami prepracovať. Okrem toho boli prijaté konkrétne pravidlá dobrovoľného označovania ekologických výrobkov a záväzného označovania výrobných metód pri uvádzaní vajec na trh vajec, ako aj niekoľko samostatných ustanovení o uvádzaní jatočnej hydiny a hovädzieho mäsa na trh.

2.4 Potravinársky priemysel a maloobchod, ktoré sa vyznačujú stúpajúcou koncentráciou a konkurenciou, stále viac používajú vlastné značky kvality, ktoré majú poukázať na osobitné zohľadnenie rôznych aspektov kvality – medziiným vo zvýšenej miere aj výrobu rešpektujúcu normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Súčasne s tým organizácie výrobcov a družstvá vyvinuli celý rad regionálnych značiek kvality, ktoré sa väčšinou vzťahujú na aspekty ochrany zvierat a ekológiu. Niektoré z týchto produktov môžu ťažiť zo systému EÚ na ochranu zemepisných označení a tradičných špecialít⁽²⁾.

2.5 Medzi jednotlivými krajinami sú významné rozdiely. Napríklad na britskom trhu prevládajú obchodné značky kvality, zatiaľ čo vo Francúzsku a Taliansku je možné pozorovať značný počet regionálnych značiek kvality. V Holandsku tradične dominujú značky kvality spracovateľského priemyslu, avšak maloobchod a organizácie výrobcov zavádzajú stále viac vlastných značiek kvality. Vo Švédsku udávajú tón vlastné označenia výrobcov, pričom sa v súlade s tradičným názorom v mnohých krajinách pripisuje domácim výrobkom vyššia kvalita, pretože sa berie ohľad aj na dobré životné podmienky zvierat.

(2) Nariadenie Rady č. 509/2006 z 20. marca 2006 o zaručených tradičných špecialitách z poľnohospodárskych výrobkov a potravín a Nariadenie Rady (ES) č. 510/2006 z 20. marca 2006 o ochrane zemepisných označení a označení pôvodu poľnohospodárskych výrobkov a potravín, Ú. v. EÚ L 93, 31.3.2006.

2.6 Na základe skúseností s dobrovoľným systémom označovania je zámerom Komisie podporovať používanie špecifických, objektívnych a merateľných ukazovateľov dobrých životných podmienok zvierat v súčasne platných a budúcich právnych aktoch Spoločenstva. Toto má tvoriť základ právnych predpisov o validácii výrobných systémov, v ktorých platia prísnejšie normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat než sú minimálne normy stanovené v platných ustanoveniach⁽³⁾. Podľa Komisie si to vyžaduje klasifikáciu aplikovaných noriem týkajúcich sa dobrých životných podmienok zvierat so zreteľom na podporu vývoja výrobných a chovateľských systémov dodržiavajúcich tieto normy a jednoduchšie používanie týchto noriem v EÚ a na medzinárodnej úrovni. Okrem toho chce Komisia na tomto základe zvážiť možnosti systému označovania v EÚ.

3. Všeobecné poznámky

3.1 Úlohou EHSV ako zástupcu občianskej spoločnosti je spolupracovať na vypracovaní a zavádzaní príslušných pravidiel označovania vo forme spoločného európskeho systému, ktorý bude slúžiť trvalo udržateľnému rozvoju na jednotnom trhu a obchodu s tretími krajinami. Dobré životné podmienky zvierat sú súčasťou európskeho kultúrneho dedičstva a hodnôt Európskej únie rovnako ako sociálna zodpovednosť podnikov, ochrana životného prostredia a ekológia, ktoré boli do určitej miery zahrnuté do právnych predpisov Spoločenstva. Zjavné sú súvislosti s problematikou ekológie, ktorá v zmysle trvalo udržateľného rozvoja pri poľnohospodárskej výrobe stavia na ochrane životného prostredia a dobrých životných podmienkach zvierat.

3.2 EHSV podporuje požiadavku Komisie podporiť zlepšenie životných podmienok zvierat v Európskej únii na vecnom a trvalo udržateľnom základe⁽⁴⁾ a považuje spoločný systém označovania za vhodný, pretože podporuje výrobné a chovateľské metódy, ktoré viac rešpektujú normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Cieľom je prispieť k tomu, aby sa trhové sily rozvíjali na objektívnom základe a „vydali sa správnym smerom“. Súčasne je dôležité, aby výrobné a chovateľské metódy, ktoré vo vyššej miere rešpektujú normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat, boli podporované prostredníctvom vzdelávania a uplatňovania nových vedeckých poznatkov. Signály trhu budú samozrejme aj impulzom na stanovenie hlavných tém vo výskume, vzdelávaní poľnohospodárov, poradcov a zverolekárov a odrazia sa na budúcich investíciách do výrobných systémov. Systém označovania tak môže

⁽³⁾ Pozri Oznámenie Komisie o akčnom pláne Spoločenstva na ochranu a dobré životné podmienky zvierat na roky 2006 – 2010., KOM(2006) 13 z 23.1.2006, ktoré uvádza iniciatívy na úrovni WTO, správu o povinnom označovaní kuracieho mäsa a mäsových výrobkov (2009), správu o ďalšom uplatňovaní merateľných ukazovateľov v právnych predpisoch Spoločenstva v oblasti dobrých životných podmienok zvierat (2009) a prípadné vytvorenie európskej normy kvality pre výrobky pochádzajúce z výrobných systémov rešpektujúcich dobré životné podmienky zvierat ako aj vytvorenie osobitného technického a finančného systému na podporu používania vyšších noriem týkajúcich sa dobrých životných podmienok zvierat v rámci EÚ a mimo nej.

⁽⁴⁾ Pozri stanovisko CESE 1356/2006 z 26.10.2006 na tému „Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o akčnom pláne Spoločenstva na ochranu a dobré životné podmienky zvierat na roky 2006 – 2010“ a CESE 1246/2005 na tému „Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kureníc chovaných na produkciu mäsa“, KOM(2005) 221 v konečnom znení, Ú. v. EÚ C 28, 3.2.2006.

prispieť k súčinnosti a rozumnému využívaniu zdrojov, najmä s ohľadom na plánovanie a investičné stratégie výrobcov.

3.3 Bezpochyby ide o dlhodobý proces, ktorý musí nutne prebiehať súčasne s rozvojom objektívnych, merateľných, reprodukovateľných a vedecky podložených ukazovateľov dobrých životných podmienok zvierat a validáciou rôznych výrobných systémov. Bez ohľadu na to musí byť rámec a zásady vytvorenia spoločného systému označovania výrobkov vyrobených v súlade s dodržiavaním dobrých životných podmienok zvierat čoskoro stanovený, aby mohli byť práce pripravené a štandardizované ukazovatele dobrých životných podmienok zvierat mohli byť postupne zapracované do systému. Preto sa musí u zúčastnených čo možno najskôr dosiahnuť pochopenie a akceptovanie usmernení a štruktúry spoločného systému, ktorý môže byť použitý pre všetky výrobky živočíšneho pôvodu podľa možnosti na dobrovoľnom a flexibilnom základe.

3.4 Tento proces je komplikovaný nielen z dôvodu nedostatku dostupných poznatkov o aspektoch dobrých životných podmienok zvierat a ich významovej hierarchii, ale tiež z dôvodu rozmanitosti preferencií spotrebiteľov a výrobných podmienok, vplyvu odlišných tradícií a úrovne vzdelania na vytváranie verejnej mienky, hospodárskej súťaže v potravinárskom priemysle, rozmanitosti platných právnych predpisov, ťažkostí pri obsahovom porovnávaní súkromných značiek kvality a nedostatku dôvery k súkromným a verejným kontrolným orgánom, ktorý vládne v súvislosti s dovozmi do Európskej únie.

3.5 Jasné a informatívne označovanie je v každom prípade kľúčovým faktorom podpory výrobných a chovateľských metód, ktoré vo vyššej miere rešpektujú normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Skúsenosti s ekologickými výrobkami a alternatívnymi systémami výroby vajec ukázali, že prostredníctvom pravidiel o označovaní je možné ovplyvniť výrobné systémy v tom zmysle, že sa zlepšia životné podmienky zvierat.

3.6 Pravidlá označovania patria do kompetencie Európskej únie. Sú predmetom pretrvávajúcej diskusie a konfliktov záujmov. Komisia má v úmysle do konca roka 2007⁽⁵⁾ predložiť návrh zmien smernice o označovaní. Relevantné a prehľadné označovanie je nezriedka výsledkom kompromisov, ktoré niektoré želania a požiadavky nezohľadňujú. Platí to vo veľkej miere pri potravinách, v súvislosti s ktorými sa často hovorí, že požiadavky na označovanie sú príliš obsiahle. Úrady

⁽⁵⁾ Welfare Quality® je výskumný projekt financovaný Európskou úniou, na ktorom sa zúčastňuje 39 inštitútov a univerzít, ktoré disponujú špeciálnymi znalosťami v oblasti ochrany zvierat. Cieľom projektu je na vedeckom základe vypracovať normy na ochranu zvierat a praktické stratégie s cieľom integrovať aspekty ochrany zvierat do reťazca poľnohospodárstvo – spracovanie – obchod – marketing a dať spotrebiteľom k dispozícii zodpovedajúce informácie.

zodpovedné za kontrolu potravín sú skeptické, pokiaľ ide o ešte obsiahlejšie označovanie, pretože tým by vzniklo riziko, že podstatné informácie o vlastnostiach potravín by boli vytlačené do úzadia inými informáciami. Okrem toho si spotrebiteľia nie sú istí, či doplnkové informácie na potravinách, najmä čo sa týka etických aspektov, sú užitočné. Z tohto dôvodu by sa výrobky preukazujúce dodržanie zásad dobrých životných podmienok zvierat mohli označovať menším logom, ktoré by v kombinácii s farebným označením, hviezdičkami alebo bodkami dopĺňalo existujúce označenie.

4. Dovoz do EÚ

4.1 Ďalšie právne nariadenia a reštrikcie v EÚ skrývajú v sebe riziko, že dovoz z krajín s nižším štandardom by mohol obmedziť výrobu a odbyt výrobkov EÚ a viesť k strate podielu na svetovom trhu. Intenzívnejšie snahy o dobré životné podmienky zvierat v EÚ s jej vnútorným trhom⁽⁶⁾ zahŕňajúcim 30 štátov a 500 miliónov obyvateľov boli stimulom aj v krajinách mimo EÚ a pre ich vývoz do EÚ. Medzinárodná finančná korporácia patriaca k Svetovej banke prednedávnom poukázala na celosvetovo narastajúci záujem o zabezpečenie dobrých životných podmienok zvierat a potrebu prispôbenia sa tomuto trendu, čo by sa malo uskutočniť tak v primárnej výrobe ako aj v spracovateľskom priemysle⁽⁷⁾.

4.2 Zvieratá, ktoré boli odchované, usmrtené a rozštvrtené v Európskej únii a z ktorých sa vyrábajú spracované alebo nespracované výrobky, musia prirodzene spĺňať minimálne normy Európskej únie, a preto je ich označovanie zbytočné. Naproti tomu je často počuť oprávnenú požiadavku udávať pôvod dovážaných výrobkov alebo ich označovať tak, aby bolo priamo alebo nepriamo vidieť, či spĺňajú minimálne normy Európskej únie. EHSV už vo svojich predchádzajúcich stanoviskách poukazoval na to, že z dlhodobého hľadiska by sa problematika dobrých životných podmienok zvierat mala v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami brať v plnej miere do úvahy, aby sa pri dovoze mohlo požadovať splnenie minimálnych noriem. V tejto súvislosti by sa malo bližšie preskúmať, do akej miery je požiadavka na záväzné označovanie krajiny pôvodu pri dovezených výrobkoch oprávnená. V prípade že nejestvuje záruka splnenia noriem, ktoré zodpovedajú minimálnym normám EÚ, bolo by potrebné skúmať, či by nebol prípustný údaj „neznáma výrobná metóda“.

4.3 Aby bolo možné zohľadniť všetky európske poľnohospodárske výrobky, ktoré spĺňajú záväzné európske normy týkajúce sa dobrých životných podmienok zvierat a aby sa dali odlišiť od neeurópskych výrobkov, ktoré nepodliehajú rovnakým pravi-

dlám, bolo by vhodné zaviesť systém označovania miesta, na ktorom boli dopestované plodiny alebo dochované zvieratá, z ktorých pozostáva poľnohospodárska surovina, z ktorej je produkt vyrobený, a to nasledujúcim spôsobom:

- „poľnohospodársky produkt vyrobený v EÚ“, pokiaľ poľnohospodárska surovina, z ktorej výrobok pozostáva, pochádza z pestovania alebo chovu v EÚ,
- „poľnohospodársky produkt vyrobený mimo EÚ“, pokiaľ poľnohospodárska surovina, z ktorej výrobok pozostáva, pochádza z pestovania alebo chovu mimo EÚ,
- „poľnohospodársky produkt vyrobený v EÚ/mimo EÚ“, pokiaľ časť poľnohospodárskej suroviny, z ktorej výrobok pozostáva, pochádza z pestovania alebo chovu v EÚ a iná časť z pestovania alebo chovu mimo EÚ.

V prípade, že všetky poľnohospodárske suroviny, z ktorých výrobok pozostáva, pochádzajú z rovnakej krajiny, sa môže označenie pôvodu „EÚ“ alebo „mimo EÚ“ nahradiť alebo doplniť označením danej krajiny.

4.4 Zlučiteľnosť s ustanoveniami WTO by mala byť východiskovým bodom a predpokladom akýchkoľvek predpisov, čo však neznamená, že Európska únia by nemohla považovať za potrebné jednostranne podniknúť kroky na získanie potrebného súhlasu s prispôbením právnych predpisov. V každom prípade musia dovozcovia a maloobchodné reťazce tak krátkodobo ako aj dlhodobo prevziať zodpovednosť za zabezpečenie splnenia príslušných požiadaviek prostredníctvom certifikácie a podobných záruk pri dovoze z tretích krajín.

5. Tradičná regulácia prostredníctvom úradov

5.1 V EÚ bol stanovený celý rad minimálnych noriem v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Predchádzajúce rozhodnutia zaväzujú Komisiu, aby v budúcich rokoch predložila návrhy na ich prepracovanie a aktualizáciu⁽⁸⁾. Minimálne normy boli stanovené po často zložitých rokovaniach v podrobných právnych aktoch. V budúcnosti by sa minimálne normy mali ešte viac opierať o vedecké poznatky a objektívnu analýzu pomerov, čo by malo tiež uľahčiť politický proces. Predpisy by mali byť stanovené podľa poznatkov dostupných v danom čase a na užitočnej a fundovanej úrovni, ktorá zohľadní praktické možnosti v oblasti primárnej výroby, dopravy, omračovania a usmrčovania zvierat. Aj v budúcnosti by mali byť minimálne normy nutne stanovované týmto spôsobom, teda formou verejnej právnej regulácie.

⁽⁶⁾ Patria sem aj Nórsko, Island a Lichtenštajnsko, ktoré sú členmi vnútorného trhu EÚ (Európskeho hospodárskeho priestoru).

⁽⁷⁾ „Creating Business Opportunity through Improved Animal Welfare“ – Medzinárodná finančná korporácia – International Finance Corporation (IFC) Svetovej banky, apríl 2006. IFC zahŕňa 178 členských štátov. Výzva sa týka predovšetkým investícií v rozvojových krajinách so zreteľom na export do rozvinutých krajín. Pokiaľ ide o dobré životné podmienky zvierat, v niektorých krajinách okrem toho platia tradičné schémy správania sa, zatiaľ čo chýbajú legislatívne predpisy v pravom zmysle slova. To platí napríklad pre Švajčiarsko, Austráliu, Nový Zéland, Argentínu a Brazíliu.

⁽⁸⁾ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o akčnom pláne Spoločenstva na ochranu a dobré životné podmienky zvierat na roky 2006 – 2010, KOM(2006) 13.

5.2 Takisto ustanovenia o dobrovoľnom označovaní ekologických výrobkov a záväzné údaje o výrobných metódach pri uvádzaní čerstvých vajec na trh boli do detailov zahrnuté do právnych predpisov Spoločenstva. Inými slovami, pri používaní bližšie určeného popisu pri označovaní sa musia dodržiavať právne predpisy EÚ. Tým sa majú zabezpečiť spravodlivé podmienky hospodárskej súťaže a spoľahlivé informácie pre spotrebiteľov. Tento druh označovania v kombinácii s rozsiahlymi záväznými požiadavkami vychádza zo želaní spotrebiteľov, resp. je dôležitý pre fungovanie trhu, pretože upravuje používanie obchodných označení, ktoré spotrebiteľ spája s určitým spôsobom výroby, a stanovuje určité minimálne právne podmienky, ktorých dodržiavaním sa zabráni podvodom a zmätkom na trhu. Aj tu skúsenosti ukázali, že stanovenie kritérií je ťažké a časovo náročné. Ide o rozsiahlu prácu, ktorá je pre podniky a úrady dohľadu v jednotlivých členských štátoch spojená s registráciou, účtovnou evidenciou a inšpekciami. Bez ohľadu na to by sa mal model regulácie používaný v súčasnosti v týchto oblastiach zachovať.

5.3 Podľa návrhu na minimálne normy ochrany brojlerových kurčiat plánuje Komisia najneskôr dva roky po ich prijatí predložiť správu „o možnom zavádzaní osobitného zosúladeného záväzného režimu označovania etiketou na úrovni Spoločenstva, pokiaľ ide o kuracie mäso, výrobky a prípravky z takéhoto mäsa, ktorým by sa malo potvrdiť dodržiavanie noriem v oblasti zabezpečovania priaznivých životných podmienok zvierat“⁽⁹⁾. Eventuálne tak vzniknú právne predpisy súbežné s existujúcimi ustanoveniami Spoločenstva o systémoch výroby vajec s pravidlami o označovaní, ktoré sa vzťahujú na rozdielne výrobné formy.

5.4 Klasický regulačný model je vhodný iba vtedy, ak sa dá rozlišovať medzi jasne definovanými výrobnými formami, ktoré sú pre spotrebiteľov jasné. Platí to takisto pre nariadenie o ekológii, ktoré sa zameriava v prvom rade na aspekty životného prostredia a nie výslovne na dobré životné podmienky zvierat. Tento model by mohol byť prípadne použitý aj pri brojlerových kurčatách, pokiaľ je spotrebiteľ schopný pochopiť systém označovania a osvojiť si ho. Model však bude neprehľadný, ak sa rozšíri na viacero výrobkov živočíšneho pôvodu.

5.5 Vzhľadom na rozdielne výrobné podmienky v rozšírenej EÚ a na budúci vývoj trhu je tradičná regulácia tiež príliš strnulá a komplikovaná. Bolo by tu riziko, že by sa prejavila ako brzda alebo by v dôsledku komplikovaných revízijských procesov a komplikovaného posudzovania prirodzených rozdielov vo výrobnom procese zastavila vývoj. Navyše tento politicky a administratívne náročný model nie je pre účastníkov trhu dosť prízračný. Tým by sa v neposlednom rade zmenšil aj stimul pre súkromné značky kvality, ktoré sa vzťahujú napr. na výrobu

v určitom regióne. Skúsenosti ukazujú, že v prípade prechodu od dobrovoľného k záväznému označovaniu by narástlo administratívne zaťaženie v oblasti kontroly.

5.6 Rozšírené použitie „klasického“ úradného modelu na úrovni EÚ s použitím úradných značiek nie je preto účelné. Platí to aj pre pravidlá označovania jednotlivých členských štátov, ktoré sú v zásade v rozpore s vnútorným trhom. Aj označenie, ktoré udáva, že minimálne normy EÚ boli splnené, by bolo iba vtedy užitočné, keby pritom išlo – tak ako pri systémoch produkcie vajec – o súčasť označovania na rôznych úrovniach.

6. „Ekologický model“

6.1 Všeobecne dobrovoľný systém označovania podľa pravidiel na udeľovanie environmentálnej značky EÚ⁽¹⁰⁾ a príslušné právne úpravy jednotlivých členských štátov sú menej vhodné na podporu rozvoja výrobných a chovateľských metód, ktoré vo vyššej miere rešpektujú normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat. Potravinársky priemysel a obchod by celkom iste dali prednosť skôr ďalšiemu rozvoju svojich vlastných značiek kvality. Hoci má „ekologický model“ väčšiu podobnosť s navrhovaným dobrovoľným modelom pre výrobky živočíšneho pôvodu, bol by ako základ na zavedenie objektívnych kritérií dobrých životných podmienok zvierat nevhodný a bol by rovnako ako model, ktorý zodpovedá environmentálnej značke EÚ, príliš byrokratický pre označovanie výrobkov preukazujúce dodržanie dobrých životných podmienok zvierat.

6.2 V súvislosti so súčasnými ekologickými značkami bol v podstate poverený sekretariát, ktorý má za úlohu pomáhať zúčastneným stranám pri stanovovaní ekologických kritérií, ktoré presahujú zákonné nariadenia. Okrem toho tento sekretariát poskytuje spotrebiteľom a nákupcom informácie. Táto metóda má tú výhodu, že označenie môže byť použité v zásade pre všetky produkty a tým sa docieli väčšia paleta využitia prostredníctvom súčinnosti a vyššia informovanosť o predpisoch. Údaje sú garantované nezaujatou treťou stranou ako objektívny a kontrolovaný dôkaz toho, že výrobok bol vyrobený ekologickým spôsobom a aj v celom životnom cykle bude použitý v súlade s ochranou životného prostredia.

6.3 Pri výrobkoch živočíšneho pôvodu musia kritériá odchovu jednotlivých druhov zvierat a pre príslušné výrobné podmienky individuálne stanoviť odborníci na základe vedeckých poznatkov a dôkladného ohodnotenia výrobných systémov. Tu je potrebné podrobné a špecifické odborné hodnotenie. Jasné a hodnoverné údaje z „ekologického modelu“ poskytované spotrebiteľom vo forme dobrovoľného používania a spoločného trhového etiketovania, ktoré indikuje splnenie určitých etických kritérií presahujúcich zákonné nariadenia, by mali tiež nájsť uplatnenie s cieľom podporiť rozvoj výrobných a chovateľských metód, ktoré vo vyššej miere rešpektujú normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat.

⁽⁹⁾ Návrh smernice Rady, ktorou sa stanovujú minimálne pravidlá ochrany kureníc chovaných na produkciu mäsa, KOM(2005) 221 z 30.5.2005.

⁽¹⁰⁾ Nariadenie (ES) č. 1980/2000 Európskeho parlamentu a Rady zo 17.7.2000 o revidovanej metóde Spoločenstva pri udeľovaní environmentálnej značky, Ú. v. ES L 237, 21.9.2000, s. 1-12.

7. Súkromné značky kvality

7.1 Súkromné značky kvality fungujú podľa zákonov trhu a v súlade s dodržiavaním zákonného zákazu nečestnej reklamy bez zvláštnych úradných zásahov. Tieto systémy sú pružné a sú schopné sa neustále prispôsobiť vývoju. Jednako nie je označovanie z hľadiska dobrých životných podmienok zvierat optimálne. Narastajúca ponuka tovaru sťažuje spotrebiteľom zachovať si prehľad a porovnávať rôzne značky. Uvádzanie výrobkov na trh niekedy podáva nesprávny obraz o výrobných podmienkach: vlastnosti pripisované výrobku sa nemusia zakladať na vecných kritériách, okrem iného aj z dôvodu chýbajúcich poznatkov, ktoré by boli dostatočne objektívne. To vedie k nedostatku hodnovernosti a deformácii hospodárskej súťaže voči serióznejším výrobkom a lepším výrobným podmienkam. Navyše môže priemysel a obchod považovať z konkurenčných dôvodov za nutné zmeniť kritériá nie vždy vhodným spôsobom, čo spôsobuje problémy výrobcom živočíšnych produktov.

7.2 Z týchto dôvodov je stanovenie objektívnych kritérií pre výrobu nutné. V tejto súvislosti Komisia navrhla vytvorenie centra alebo laboratória, ktoré bude mať okrem iného za úlohu vypracovať objektívne ukazovatele dobrých životných podmienok zvierat⁽¹⁾. Okrem toho Komisia očakáva, že ďalšie používanie merateľných ukazovateľov v príslušných právnych predpisoch Spoločenstva sa môže uskutočniť na základe výsledkov výskumného projektu „Welfare Quality“, ktorý má byť dokončený v roku 2009. Súčasne je dôležité prihliadnuť na iné výskumy a vývoj v členských krajinách.

7.3 Cieľom preto musí byť – ako najlepšie riešenie – podpora určitých výrobných a chovateľských metód rešpektujúcich normy v oblasti dobrých životných podmienok zvierat na základe vedecky podložených ukazovateľov ako doplnenie súkromných značiek kvality. To by umožnilo podnikom ponechať si vlastné označenia a ďalej ich rozvíjať a tak sa od svojich konkurentov odlišovať na reálnom a objektívnom základe. Navyše by spotrebiteľia mali možnosť rozhodovať sa na základe vierohodných informácií podľa svojho presvedčenia a podľa toho, čomu dávajú prednosť. Systém tak môže fungovať v súlade s predpokladmi trhu a bez zbytočných zásahov zo strany úradov. Pritom je možné uviesť, že výrobok zodpovedá norme EÚ, ktorú zabezpečuje nestranná kontrola.

8. Návrhy označovania výrobkov preukazujúceho dodržanie dobrých životných podmienok zvierat

8.1 Je dôležité stanoviť rámec a zásady vytvorenia spoločného systému označovania výrobkov, aby sa mohlo začať s prácou a aby štandardizované ukazovatele dobrých životných podmienok zvierat mohli byť zahrnuté do systému, napr. keď budú k dispozícii postačujúce čiastkové výsledky z projektu „Welfare Quality“. Potom by mohli odborníci a príp. navrhované

⁽¹⁾ Ako EHSV vo svojom stanovisku k akčnému plánu navrhol, laboratórium alebo centrum by malo byť zamerané globálne a zriadené spoločne s najdôležitejšími obchodnými partnermi EÚ, aby metódy, ktoré vypracuje, získali medzinárodné uznanie.

centrum pre dobré životné podmienky zvierat vypracovať potrebné objektívne kritériá. Pritom sa musia zväziť rôzne ukazovatele, ktoré zahŕňajú celý životný cyklus zvierat. Je potrebné ich uviesť do praktických a realistických výrobných podmienok, aby nastala optimálna súhra medzi výskumom, vývojom a využívaním nových technológií⁽¹²⁾.

8.2 To môže vyústiť do noriem pre všetky druhy úžitkových zvierat a najzákladnejšie výrobky živočíšneho pôvodu tým, že spomínané centrum bude poverené zodpovedajúcou úlohou v súvislosti s navrhovaným systémom označovania. Pritom musí byť zabezpečená merateľnosť a možnosť kontroly jednotlivých ukazovateľov. Systém označovania s uvedením údajov o dobrých životných podmienok zvierat by sa mal opierať podľa možnosti o merateľné a reprodukovateľné ukazovatele dobrých životných podmienok zvierat a nielen o používané výrobné systémy.

8.3 Obchod a priemysel by potom mohli na základe dobrovoľnosti zaviesť značku pre výrobky živočíšneho pôvodu uznávanú EÚ, ktorá bude potvrdzovať splnenie noriem prekračujúcich minimálne normy EÚ. Prísnejšie normy sa nemusia opierať o právny predpis iba vtedy, ak by bolo po právnej stránke možné priamo odkázať na spoločné normy. Normy by napr. mohli pri voľbe troch vyšších úrovní byť 20, 40 a 60 percent nad minimálnymi normami, pokiaľ je to pre príslušný druh zvierat a výrobok považované za účelné. Záruka splnenia špecifických požiadaviek a kontrola používania označovania sa môže zakladať na sebakontrolách podnikov za účasti neustranných inšpektorov, inštitútov alebo organizácií, resp. špecializovaných certifikačných orgánov, ktoré pracujú v súlade s príslušnými medzinárodnými normami ISO a európskymi normami EN ISO 17000 alebo sú akreditované ako certifikačný orgán podľa EN ISO 45011. Naproti tomu rozhodnutie o schválení alebo povolení používať logo, ktoré je treba prijať od prípadu k prípadu a je spojené s administratívnymi a kontrolnými mechanizmami, nie je stanovené.

8.4 Označovanie by mohlo byť kombináciou systému farieb, hviezdíček alebo bodiek, ktoré sa môžu pridať k existujúcim obchodným označeniam, pokiaľ to nespôsobí rozpor medzi spoločnými pravidlami označovania a existujúcimi značkami tovaru. Systém by sa za rovnakých podmienok mohol používať pri dovážaných výrobkoch a nevyvolal by tým žiadne problémy, pokiaľ ide o pravidlá WTO.

9. Doplnujúce opatrenia

9.1 Je potrebné uvažovať nad tým, aby subjekty zodpovedné za označovanie vytvorili s podporou EÚ internetovú stránku a databázu s popisom navrhovaných pravidiel o označovaní a rôznych označení výrobkov preukazujúcich dodržanie dobrých životných podmienok zvierat a ich pravidiel. Tu by mohli podniky poskytovať informácie o svojich výrobkoch a takto dať

⁽¹²⁾ Pri príslušných ukazovateľoch sa predpokladá, že budú zahŕňať všetky podstatné dané skutočnosti o príslušnom druhu zvierat týkajúce sa znakov chovu, podmienok priestoru a ustajnenia, dennej kontroly, aspektov chorôb a zdravia, odstavenia od matky, chirurgických zásahov vrátane dopravy na bitúnok, omráčenia a zabitia.

najavo, že sa správajú eticky zodpovedným spôsobom. Tie isté informácie by mohli byť prístupné napr. aj v maloobchodných predajniach. Databáza by mohla byť aj zdrojom inšpirácie pre ďalší vývoj v tejto oblasti. Podporovala by transparentnosť. Riziko kritiky a pristihnutia pri zlej kvalite a zavádzaní spotrebiteľov by mohlo prispieť k určitej sebadisciplíne a vnútornej kontrole.

9.2 Okrem toho by bolo potrebné zvážiť prísnejšie predpisy pre nesprávne alebo klamlivé tvrdenia v reklame, t. j. v prípade zneužitia by sa mali uvážiť prísnejšie sankcie, i keď nejde o systém povoľovania spojený s administratívnou kontrolou jednotlivých členských štátov. Podniky samozrejme smú legálne používať pravdivé odporúčania v reklame, ktoré nezavádzajú spotrebiteľov, súčasne sú však iba podniky samotné zodpovedné za zabezpečenie toho, aby tvrdenia o výrobkoch – či už boli nezávislou stranou verifikované alebo nie – zodpovedali pravde.

9.3 Ďalšia a súčasne najjednoduchšia alternatíva by bola podporovať výhradne ďalší vývoj súkromných pravidiel o označovaní, a to prostredníctvom informačných kampaní adresovaných spotrebiteľom a maloobchodu. Ako však vyplýva z uvedeného, to by však nepostačovalo. Bez ohľadu na voľbu pravidiel o označovaní alebo iných opatrení mali by sa za každých okolností viesť rozsiahle informačné kampane, len čo

bude na to vytvorený základ. Môže sa tak diať pomocou konferencií pre mienkotvorných činiteľov ako aj prostredníctvom televízie alebo novinových článkov, pričom by tu mala rozhodujúcu úlohu zohrávať Komisia a príslušné orgány jednotlivých členských štátov spolu so zväzmi poľnohospodárov, spotrebiteľov a spolkami na ochranu zvierat a pod.

9.4 Z času na čas sa ozývajú hlasy volajúce po povinnom národnom označovaní pôvodu, pretože je možné pozorovať všeobecné uprednostňovanie domácich výrobkov. Napriek tvrdeniu hospodárstva, že to vyvolá riziko narušenia hospodárskej súťaže, základnou zásadou doteraz bolo, že na vnútroštátnej úrovni smeli byť stanovené prísnejšie pravidlá v oblasti dobrých životných podmienkach zvierat, než aké predpisovali minimálne normy EÚ. Ak by jednotlivé členské štáty smeli v súlade so zásadou subsidiarity vyvíjať systémy označovania vo vlastnej réžii v závislosti od výrobných podmienok a záujmov spotrebiteľov, mohol by sa takýto prístup rýchlo zmeniť na jednostranné uprednostňovanie domácich výrobkov a každá forma záväzného vnútroštátneho označovania by bola z princípu nezlučiteľná s vnútorným trhom a pravidlami hospodárskej súťaže EÚ. Členské štáty, ktoré zavedú vyššie záväzné minimálne normy pre jedno alebo viac odvetví, však majú možnosť nechať ich prípadne zahrnúť do navrhovaného systému označovania.

V Bruseli 15. marca 2007

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Dimitris DIMITRIADIS